



T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/631
Toplantı Tarihi/Sayısı : 13.6.2023/33
Karar Numarası : 2023/515
Başvuran : F. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : ... 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : ... 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres :-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın; bulunduğu Kurum idaresi tarafından ilacının temin edilmediği ve tarafına teslim edilmediği iddiası ile mahpuslara verilen psikiyatrik ilaçların vaktinden önce bittiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle; yaklaşık iki ay önce psikolojik rahatsızlıkları sebebiyle Kurum doktoru tarafından ... Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Servisine gönderildiğini, kendisine "... isimli ilacın yazıldığını ancak Kurum tarafından ilaç tedarikinin sağlandığı eczanelerde ilacın bulunmadığının söylendiğini, konu hakkında yaptığı görüşme neticesinde reçetesinin yenilenecek şekilde tekrar hastaneye gönderildiğini, bu sefer yalnızca ilaç tedarikinin sağlandığı eczanelerde değil ...'daki hiçbir eczanede bulunmadığının ve ilacının kargo yoluyla dışarıdan getirtilebileceğinin söylendiğini, Kurum Müdürünün kendisine iki kutu ilaç ayarladığını ve hastaneye giderek ilacını yazdırabileceğini beyan ettiğini, hastanede daha önce yazılan reçetenin doktora gösterildiğini ve bu suretle kendisine farklı bir ilaç yazdırılmasının amaçlandığını, temin edilemediği belirtilen ilacın hekim tarafından tedavisi için uygun görüldüğünü ve iyileşmesine önemli ölçüde katkı sağlayacak bir ilaç olduğunu, ayrıca Kurumdaki hasta mahpuslara gün aşırı verilen psikiyatrik ilaçların sürekli olarak azaldığını, ilaçlarının 7 ila 10 gün erken bittiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kurumdan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın rahatsızlığına istinaden ilk olarak 08/04/2022 tarihinde ... Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edildiği ve "... isimli ve yeşil reçeteli olan ilacın reçete edildiği, reçete edilen ilacın temini için eczaneler ile iletişime geçildiği, ancak söz konusu ilacın ecza depolarında olmadığı Kuruma bildirildiği,

b. Başvuranın rahatsızlığının devam ettiğini beyan etmesi üzerine 19/4/2022 tarihinde tekrar hastaneye sevk edildiği, bahsi geçen ilacın tekrar reçete ettirildiği, reçete edilen ilacın temini için eczaneler ile tekrar iletişime geçildiği, fakat tekrar ilacın depolarda olmadığı bildirildiği, ilacın depolarda olmadığıyla ilgili olarak ...

Ecza Kooperatifi ... Şubesinde yazı gönderildiği, başvurana durumun izah edilmeye çalışıldığı, başvuranın rahatsızlığının devam ettiğini beyan etmesi üzerine 13/05/2022 tarihinde tekrar ... Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edildiği ve kendisine “Anksiyete Bozukluğu” tanısı ile "...", "...", "...", "... ve ..." isimli ilaçlarının reçete edilmiş olduğu ve reçete edilen ilaçların kendisine elden teslim edildiği,

c. Ayrıca; başvuranın mahpusların ilaçlarının 7 ila 10 gün önce bittiğine yönelik iddiasının gerçeği yansıtmadığı, psikiyatrik ilaçların kötüye kullanımını önlemek amacıyla günlük dozların memur eşliğinde mahpuslara verildiği belirtilmiştir.

4. Balıkesir Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünün 20/7/2022 tarihli cevabi yazısında özetle; Balıkesir Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünce ilgili konu hakkında araştırma yapıldığı, ilgili ilacın muadilinin 14/7/2022 tarihi itibarıyla ecza depoları stoklarında bulunduğu, muayene olduğu hekimin uygun görmesi halinde başvuranın söz konusu ilaca erişebileceği belirtilmiştir.

5. Muhatap Kurumun ve Balıkesir Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünün yazılı görüşü, başvurana yazılı görüşünü sunması için iletilmiş, ancak ilaca erişime ilişkin başvurunun ivedilikle incelenmesi gerektiği değerlendirilerek, başvuranın yazılı görüşünü göndermesi beklenilmeden, 26/7/2022 tarihinde başvuran ile SEGBİS görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmede kendisine tedarik edilemediği söylenen ilacın ecza depo stoklarında bulunmadığına ve ilacın muadilinin şu anda tedarik edilebilir olduğuna dair resmi yazıların elde edildiği, bu yazıların kendisine de yazılı görüş talepli yazımız ekinde gönderildiği yönünde bilgilendirme yapılmıştır. Başvuran tarafından; ilacın tedarikine ilişkin genel bir sorun olduğunu anladığı, ancak psikiyatrik ilaçların ilaç içerisindeki tablet miktarına göre bitmesi gerekenden erken bittiği hususunda sorunun devam ettiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*” hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, “*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*” gerekmektedir.

9. Aynı Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre; “*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*”

10. Aynı Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesine göre; “*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*”

11. Aynı Yönetmelik'in "Karar Verilmesine Yer Olmadığı" hususunun düzenlendiği 73'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, "Kurum; a) Başvurucunun başvurusundan vazgeçmesi, b) Başvurucu gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi, c) İnceleme ve araştırma devam ederken başvuru konusu hakkında dava açılması, üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun ve Balıkesir Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü'nün yanıtı ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

14. Başvuranın ilk iddiası; Kurum tarafından kendisine tedavisi için fayda sağlayacağını düşündüğü "...” isimli ilaca erişiminin sağlanmadığı ve bunun bir mağduriyet yarattığı yönündedir.

15. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabileceğinden, mahpuslar için bir cezaevindeki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2.Genel Rapor [Inf (92) 3], para.44*).

16. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz." Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz." Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (*AİHM, Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28/07/1999, para.95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28/10/1998, para.93*).

17. CPT'ye göre mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gerekli olup sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (*[Inf (93) 12], para.34*).

18. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (*AİHM, Wenerski/Polonya, B. No: 44369/02, 20/01/2009, para.58*). Mahkeme,

tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (*AIHM, Krivolapov/Ukrayna, B.No: 5406/07, 02/10/2018, para.76*).

19. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler" başlıklı 34'üncü maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir:

"(1) Hastaneye sevki zorunlu görölen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşlarında yapılır.

2) Bu hastanelere gönderilen hükümlü ve tutukluların başka yerlerdeki hastanelere sevki sağlık kurulu raporuyla; acil ve hayati tehlikesi bulunması hâlinde ise varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekteşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiğini açıkça belirten bir raporla olur. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

3) Hükümlü ve tutuklular acil haller dışında özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmez.

4) Kampüslerde kurulan semt polikliniklerinde, kampüste bulunan ceza infaz kurumu hasta hükümlü ve tutuklularının yanında, başka ceza infaz kurumlarından gelen hasta hükümlü ve tutukluların da muayene ve tedavisi yapılabilir."

20. Muhatap Kurumun göndermiş olduğu cevabi yazı ekinde yer alan hasta sevk yazılarının incelenmesinden cevabi yazıda belirtilen tarihlerde hastaneye sevklerin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuranın sağlığa erişiminin sağlandığı, ilgili uzmanlık dalından hekimlerle yakın aralıklarla görüşmesinin sağlandığı, muayenelerinin yapıldığı, hekim tarafından uygun görödüğu ilacın reçete edildiği görölmüştür.

21. Başvuran tarafından da sorunun reçete edilen ilacın temin edilememesinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bu hususta muhatap Kuruma yazılı görüşü için gönderilen yazıda "... " isimli ilacın temininin hangi eczanelerden sağlanamadığına ilişkin bilgi de talep edilmiştir. Muhatap Kurum cevabi yazısının ekinde ilacın ecza deposunda bulunamadığına ilişkin delil olarak ... Eczacılar Kooperatifi ... şubesinin yazısını göndermiştir. ... Eczacılar Kooperatifi ... şube Müdürü tarafından imzalanmış söz konusu yazıda adı geçen ilacın depo stoklarında bulunmadığı yönünde ilgili eczaneye bilgi verildiği anlaşılmaktadır.

22. Yine Balıkesir Valiliği İl Sağlık Müdürlüğüne yazılı görüşü için gönderilen yazıda da; "Muhatap Kurum tarafından ilacın temini için eczaneler ile iletişime geçildiği, söz konusu ilacın ecza depolarında olmadığı, yeniden reçete edilen ilacın temini için eczaneler ile tekrar iletişime geçildiği fakat ilacın yine depolarda olmadığının bildirildiği, ilacın depolarda olmadığıyla ilgili olarak ... Eczacılar Kooperatifi ... şubesinden yazı gönderildiği" şeklinde bilgi verildiği belirtilerek, bu kapsamda söz konusu ilacın temin edilememesi durumuna ilişkin Müdürlüğün değerlendirmesi talep edilmiştir. Buna karşılık İl Sağlık Müdürlüğü tarafından; başvuranın talep ettiği ilacın tedarik edilmesinde sorun olduğunun doğru olduğu, ancak ilgili ilacın muadilinin 14/07/2022 tarihi itibariyle ecza depoları stoklarında bulunduğu, muayene olduğu hekimin uygun görmesi halinde başvuranın söz konusu ilaca erişebileceği belirtilmiştir.

23. Netice itibariyle Kurumumuz tarafından yapılan yazışmalar ve bunun üzerine gelen cevaplar neticesinde ilacın tedarik sorununun başvuranın muadil ilacın reçete edilmesini istemesi yoluyla aşılabileceği anlaşılmış olup başvuran da söz konusu muadil ilaç hakkında bilgilendirilmiştir. Bu çerçevede gönderilen bilgi ve belgelerden başvuranın başvuru konusu talebinin yerine getirildiği, söz konusu iddia bakımından başvurunun konusuz kaldığının anlaşılmış olması nedeniyle başvuru hakkında karar verilmesine yer olmadığı kanaatine varılmıştır.

24. Başvuran bir diğer iddiası; Kurumdaki hasta mahpuslara gün aşırı verilen psikiyatrik ilaçların sürekli olarak azaldığı, ilaçlarının 7 ila 10 gün erken bittiği yönündedir.

25. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre; kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emareleri ve delilleri sunmaları gerekmekte olup mağdur olduğunu ileri süren kişilerin olgulara dayanmayan yetersiz açıklamaları, iddialarının delillerle desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu, kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeleri gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürecektir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45-46). Ancak başvuran başvuru dilekçesinde veya yapılan SEGBİS görüşmesinde iddiasını bir olguya dayandırmamış; ilaç adı, reçetelendiği tarih, ilaca başladığı ve ilacın bittiğinin belirtildiği tarih, aynı iddiada bulunan mahpusların olup olmadığı vb. gibi açıklamalar yapmamıştır. *“Kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvurularda, başvurucunun delil elde etmesi konusundaki zorluklar dikkate alınmakta ve başvurucudan ihlal iddialarını kanıtlaması beklenmemektedir. Ancak başvurucudan ihlal iddialarının araştırılmasına, dosya kapsamında sahip olunan bilgi ve belgelerle karşılaştırılarak bir değerlendirme yapılmasına elverişli somut bir olay anlatımı yapması beklenmektedir.”* (AYM, *Metin Özkara*, B. No: 2015/7415, 17/7/2019, para. 31). Başvuranın başvurusunda değerlendirme yapılmasına elverişli somut bir olay anlatımı yapmadığı açıktır.

26. Buna karşılık muhatap Kurum tarafından başvuranın iddiasına yönelik ilaçların vaktinden önce bitmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı, psikiyatrik ilaçların kötüye kullanımını önlemek amacıyla günlük dozların memur eşliğinde mahpuslara verildiği cevabı verilmiştir.

27. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuru hakkında kısmen KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA ve kısmen KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

13/6/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye